

Received-Makale Geliş Tarihi 18.11.2024
Published-Yayınlanma Tarihi 31.12.2024
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 11(114), 2817-2824

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.14585147

Doç. Dilara Çelik

<https://orcid.org/0000-0002-5292-2184>

Anadolu Üniversitesi, Devlet Konservatuarı, Sahne Sanatları Bölümü, Opera Anasanat Dalı, Eskişehir / TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/05nz37n09>

Thomas Adès'in Powder Her Face Operasında Sınıf, Güç ve Çöküş Class, Power and Decadence in Thomas Adès' Opera Powder Her Face

ÖZET

Çağdaş opera repertuarında, toplumsal eleştiri ve deneysel müzikal anlatıma bir örnek olarak ortaya çıkan Thomas Adès'in "Powder Her Face" operası ilk kez 1995 yılında sahnelenmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısında aristokrat sınıfın çalkantılı toplumsal yapısını, güç ilişkilerinin çöküşünü ve toplumsal normların bireyler üzerindeki baskısını ele alan eser, skandalıyla ünlenen Duchess of Argyll'un hayatından esinlenmiştir. Opera, bir skandalın merkezindeki aristokrat bir kadının yükseliş ve düşüş öyküsünü işlerken, sınıfsal ayrıcalıkların, toplumsal yargıların ve bireysel özgürlük arayışının karmaşık ilişki yapısını da sahneye taşımaktadır. Operada Çağdaş Dönem'in karakteristik özelliklerinden biri olan deneysel müzikal üslup, Powder Her Face operasında, orkestra yazımı, absürt unsurlar ve mizahi pasajlarla sahnelenen hikâyeyi desteklerken, izleyiciye alışlagelmişin dışında bir deneyim sunmaktadır. Adès, geniş ton yelpazesi ve sürpriz armonik geçişleriyle, karakterlerin içsel çatışmalarını ve toplumsal eleştiriye müzikal olarak ifade etmektedir. Eserde kullanılan çağdaş armoniler ve dramatik zıtlıklar karakterlerin iç dünyasını derinleştirirken, mizahi ve eleştirel bir yapıyla toplumsal sınıfın ikiyüzlülüğünü de izleyiciye fark ettirmektedir.

Ana karakter olarak seçilen Duchess'in hem bir kurban hem de bir fail olarak sunulması, çağdaş toplumun kaotik yapısını açıklıkla ifade etmektedir. Bu anlamda bireyin toplumsal güç ilişkileri içerisindeki yalnızlığını ve toplumun ikiyüzlü ahlaki yargılarını sahneye taşıyan eser, mizahi ve eleştirel bir perspektifle ele alınmaktadır. 20. yüzyılın çöküşe geçen aristokrasisi, operada Duchess'in düşüşünü ve sınıf ayrıcalıklarının modern toplumda giderek sorgulanmaya başladığını yansıtmakta, bu anlamda da bireysel ve toplumsal çöküşün çağdaş bir portresini izleyiciye sunmaktadır. Eser dramatik ve müzikal boyutlarıyla, Çağdaş Dönemde operanın sınırlarını genişleten bir başyapıt olarak konumlanırken, opera sanatında yenilikçi bir rol üstlenmektedir. Powder Her Face, yalnızca biyografik portre değil, aynı zamanda toplumsal güç dinamiklerinin sorgulandığı bir Çağdaş Opera başyapıtı olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Thomas Adès, Powder Her Face, Çağdaş Opera, Sosyokültürel Eleştiri

ABSTRACT

Thomas Adès' opera "Powder Her Face", which emerged as an example of social criticism and experimental musical expression in the modern opera repertoire, was first staged in 1995. Set in the second half of the 20th century, the work deals with the turbulent social structure of the aristocratic class, the collapse of power relations and the pressure of social norms on individuals, and is inspired by the life of the Duchess of Argyll, who became famous for her scandal. While the opera depicts the rise and fall of an aristocratic woman at the center of a scandal, it also brings the complex relationship structure of class privileges, social judgments and the search for individual freedom to the stage. The experimental musical style, which is one of the characteristic features of the Contemporary Period in Opera, supports the story staged in Powder Her Face with orchestral writing, absurd elements and humorous passages, while offering the audience an unusual experience. Adès musically expresses the characters' inner conflicts and social criticism with a wide tonal range and surprising harmonic shifts. While the contemporary harmonies and dramatic contrasts used in the work deepen the inner world of the characters, it also makes the audience realize the hypocrisy of social class with a humorous and critical structure.

The presentation of the Duchess, who is chosen as the main character, as both a victim and a perpetrator clearly expresses the chaotic structure of contemporary society. In this sense, the work, which brings the loneliness of the individual in social power relations and the hypocritical moral judgments of the society to the stage, is handled with a humorous and critical perspective. The 20th century's decadent aristocracy reflects the fall of the Duchess in the opera and the gradual questioning of class privileges in modern society, and in this sense, it presents a contemporary portrait of individual and social decadence to the audience. With its dramatic and musical dimensions the work is positioned as a masterpiece that expands the boundaries of opera in the Contemporary Period and assumes an innovative role in the art of opera. Powder Her Face is not only a biographical portrait but also a masterpiece of Contemporary Opera in which social power dynamics are questioned.

Keywords: Thomas Adès, Powder Her Face, Contemporary Opera, Sociocultural Criticism.

1. GİRİŞ

Besteciler, müzik yazımı sürecinde, kasıtlı ya da tesadüfi bir biçimde tarihle etkileşim içine girerler. Bu etkileşim, bireysel yaratıcılık ile gelenek arasındaki alışverişin bir sonucu olarak notasyonda, performans pratiklerinde ya da türsel alışkanlıklarda sınırların yeniden tanımlanması şeklinde ortaya çıkabilir. Yirminci yüzyıl, işlevsel armoni ve geleneksel armonik ritim anlayışından uzaklaşma yönünde bir eğilimle, ritmik dağarcığın zenginleşmesine tanıklık etmiştir. Bu süreçteki bazı yenilikler geçmiş tekniklerin yeniden keşfiyle, bazıları ise görünüşte tamamen yeni ifade biçimlerinin geliştirilmesiyle gerçekleşmiştir. Örneğin, “yeni karmaşıklık” olarak adlandırılan bestecilik yaklaşımı, ritimleri insan algısının ve fiziksel kapasitesinin sınırında –hatta elektronik müzikte olduğu gibi, bu sınırların ötesinde– oluşturmayı hedeflemiştir (Belling, 2010, s.4). Bununla birlikte, çağdaş müzikteki bu değişimler, uygulama açısından yeni zorlukları da beraberinde getirmiştir. Bu zorluklar, özellikle kariyerlerinin başlangıcında olan besteciler için, yenilikçi çözümlerin teşvik edildiği yaratıcı bir meydan okuma alanı yaratmaktadır.

İngiliz besteci Thomas Adès (d. 1971), müziğinde ritimsel gelişim ve yeniliklere odaklanmaktadır. Adès’in müziği, yerleşik notasyon konvansiyonlarının ve dolayısıyla ritmik pratiklerin sınırlamalarını sorgulamakta ve bu sınırları aşmaya yönelik özgün yöntemler geliştirmektedir. Bu bağlamda, Adès’in erken dönem eserlerindeki metin dışı referansların, onun olgun döneminde “mutlak” kompozisyon anlayışıyla şekillenen ritmik pratiğini nasıl etkilediği ele alınmaktadır. Thomas Adès’in Powder Her Face operası, müzikal yapısı ve toplumsal sınıf, güç ve çöküş temalarıyla çağdaş operanın sınırlarını zorlayan bir eserdir. 1995 yılında prömiyeri yapılan bu opera, Argyll Düşesi Margaret Campbell’in skandallarla dolu yaşamını merkeze alırken, bireysel trajediler ve toplumsal eleştiriyi harmanlayan katmanlı bir anlatıya sahiptir. Adès, postmodern müzik anlayışını kullanarak, toplumsal hiyerarşi ve gücün dinamiklerini, düşesin dramatik çöküşü üzerinden sorgulamaktadır.

Bu çalışma, Powder Her Face operasında sınıf ve güç ilişkilerinin temsillerini, bu ilişkilerin toplumsal bağlamda nasıl ele alındığını ve eserin dramatik anlatısında çöküş temasının oynadığı merkezi rolü incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, Adès’in kompozisyonel yaklaşımlarının bu temalarla olan ilişkisi ve müziğin, metinle birlikte sınıfsal eleştiriyi nasıl derinleştirdiği değerlendirilecektir. Böylece eser müzikal ve dramatik perspektiflerden analiz edilerek, çağdaş opera repertuarında üstlendiği özgün konum ortaya konulacaktır.

2. THOMAS ADÈS YAŞAMI, MÜZİKAL DİLİ VE OPERA ALANINA KATKILARI

Thomas Adès, 1971 yılında Londra’da doğmuş ve günümüzde kendi kuşağının önde gelen İngiliz bestecilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bestecilik kariyerinin yanı sıra aynı zamanda da virtüöz bir piyanisttir; 1990 yılında BBC Yılın Genç Müzisyeni yarışmasında ikinci olarak dikkatleri üzerine çekmiştir. Ayrıca orkestra şefi kimliğiyle de tanınan Adès, Londra’daki Guildhall Müzik Okulu’nda başladığı müzik eğitimini Cambridge Üniversitesi King’s College’da Alexander Goehr ve Robin Holloway ile çalışarak sürdürmüş ve 1992 yılında çift yıldızlı birincilikle mezun olmuştur.

Şekil 1. Thomas Adès (Irishtimes, t.y.)

Adès, bestecilik kariyerine kısa sürede tanınırlık kazandıran bir dizi eser üretmiştir. İlk çalışmaları arasında Oda Senfonisi (1991), Living Toys (1994) ve özellikle Argyll Düşesi Margaret'in skandallarla dolu yaşamını konu alan ve tartışmalar yaratan Powder Her Face (1995) operası yer almaktadır. Bu eserlerin ardından, 1994 yılında Hallé Orkestrası'na Misafir Besteci olarak atanmıştır. Kariyerinin ilerleyen yıllarında, 1999'da Aldeburgh Festivali'nin (Benjamin Britten tarafından 1948 yılında kurulan) Sanat Yönetmenliği görevine ve 1998-2000 yılları arasında Birmingham Çağdaş Müzik Grubu'nun Müzik Direktörlüğüne getirilmiştir.

Adès, 1997 yılında bestelediği ve geniş yankı uyandıran orkestra eseri "Asyla" ile uluslararası bir üne kavuşmuştur. Bu eserin önemi, Sir Simon Rattle'ın Berlin Filarmoni Orkestrası'nın Sanat Yönetmeni olarak gerçekleştirdiği ilk konserde Asyla'yı seslendirmesiyle daha da pekişmiştir. Shakespeare'in Fırtına adlı eserinden uyarladığı opera, 2004 yılında Londra Kraliyet Opera Binası'nda sahnelenmiş ve Adès'in olgun bir besteci olarak kabul görmesini sağlamıştır. Daha sonraki önemli eserleri arasında keman konçertosu Concentric Paths (2005), orkestra eseri Tevot (2007) ve anıtsal ölçekli vokal-orkestral eser Totentanz (2013) bulunmaktadır.

Adès, kişisel ve sanatsal yaklaşımıyla da dikkat çeken bir figürdür. Kariyerinin başlarında basınla yaşadığı olumsuz deneyimler nedeniyle röportaj vermeye isteksiz olduğu bilinmektedir. Çalışma alışkanlıklarını "kaotik" olarak tanımlayan besteci, bir fikri müzikal bir esere dönüştürme sürecini yoğun ve yorucu bir deneyim olarak tarif etmektedir. Tamamladığı eserler hakkında genellikle hafızasında çok az iz kaldığını ifade eden Adès, "Bittiğinde, üzerinde çalışırken hissettiklerimi hatırlayamıyorum" diyerek yaratım sürecinin kendisinde bıraktığı geçici izlenimi vurgulamaktadır (Stoecker, 2018, 69).

Thomas Adès 1990'lardan itibaren ortaya koyduğu yenilikçi eserlerle, geleneksel klasik Batı müzik normlarını yeniden yorumlarken, çağdaş müzikte çok yönlü bir ifade alanı yaratmış, özellikle de opera alanında müzikal dili kompleks bir yapıyla birleştirerek, modern operanın sınırlarını genişletmiş bir besteci olarak bilinmektedir.

Thomas Adès üzerine yapılan araştırmaların büyük bir bölümü, bestecinin görece yakın bir geçmişte tanınmaya başlaması nedeniyle, erken dönem eserlerine odaklanmaktadır. Adès'in bu dönemdeki eserleri, başlıkları ve içerikleri aracılığıyla diğer müzik veya sanat formlarına açık ya da örtük göndermelerde bulunarak, estetik anlayışı ve felsefi yönelimleri hakkında çeşitli spekülasyonlara zemin hazırlamaktadır. Bu eserlerin hangi estetik veya müzikal kategoriye ait olduğu ya da nasıl sınıflandırılması gerektiği sorusu, akademik tartışmaların merkezinde yer almaktadır (Belling, 2010, s.12).

Richard Taruskin, "A Surrealist Composer Comes to the Rescue of Modernism" başlıklı makalesinde Adès'i "modernizmin kurtarıcı bestecisi" olarak tanımlayarak bu tartışmaya önemli bir katkı sunmuştur. Taruskin, Adès'in eserlerinde görülen dikkat çekici eklektizme rağmen, onu postmodernist bir bağlama yerleştirmenin henüz erken bir girişim olacağını ifade etmektedir. Ona göre, Adès'in sanatında sergilenen tutumlar, modernist geleneğin devamı niteliğindedir

...tüm göz alıcı eklektizmine rağmen, Bay Adès'e henüz postmodernist demeyin. Öncelikle basında çokça yorumlanan şımarık davranışları, onun hâlâ kültürümüzün modernist sanatçı için yazdığı rolü oynadığını gösteriyor. Ancak daha olumlu olarak, üslup karıştırma tahtasında onunki gibi güçlü kontrolcü eller olduğu sürece, modernizmde, bu kelimeyi artık güçlü bir yaratıcı kişiliğin geç-romantik izdüşümü olarak kabul edersek, önümüzdeki yüzyıla yetecek kadar hayatta kalacaktır (Taruskin, 2008, 145).

Adès'in modernist kimliğinin bu şekilde savunulması, bestecinin üslubunun tarihsel ve kültürel bir mozaik oluşturduğunu göz önüne sermektedir. Tarihsel opera formlarını çağdaş bir anlayışla yeniden ele alış, Shakespeare'in "The Tempest" (Fırtına) adlı eserini klasik bir temele dayandırırken, barok müziğin estetik öğelerini postmodern bir dil ile birleştirmesi ile gözlemlenmektedir. Adès'in müziği, "on beşinci yüzyıl İngiltere'sinden on yedinci yüzyıl Fransa'sına ve günümüz Macaristan'ına kadar uzanan geniş bir referans yelpazesi; gamelanlar ve udlar, Billie Holiday, Astor Piazzolla ve Chemical Brothers" gibi çeşitli etkileri bir araya getirmektedir (Belling, 2010, s.12). Bu çeşitlilik, onun hem müzikal kontrol yeteneğini hem de modernist estetiğe olan bağlılığını doğrular niteliktedir.

Adès'in müziği, modernist ve postmodernist unsurları sentezlemektedir. Onun müzikal dili; tonalite, atonalite ve modalite arasında akışkan bir geçişle, geleneksel yapıların ötesine geçmektedir. Özellikle Powder Her Face ve The Tempest gibi operalarında karmaşık harmoni yapılarına sıkça rastlanmaktadır. Tonal merkezlerin yerinden edilmesi ve genişletilmiş armonik dil, dinleyiciyi beklenmedik duygusal ve estetik noktalara taşımaktadır. Bunun yanında alışılmış ritmik kalıpların dışına çıkılarak oluşturulan poliritmik yapılar, aniden değişen tempo ve zamansal esneklikler yaratmaktadır. Bu ritmik unsurlar, daha

çok dramatik anlatıyı güçlendirmek için kullanılmaktadır. Adès, orkestrasyonu da bir anlatı aracı olarak kullanırken enstrümanlar arasındaki kontrast, dinamikler ve tonal renkleri; karakterlerin ve temaların duygusal durumlarının müzikal ifadesi olarak yansıtmayı hedeflemektedir.

Adès müzik ve dramatik anlatıyı bir araya getiren yenilikçi yaklaşımı ile müziğin sosyo-politik etkileri ve kültürel bellekle olan ilişkisi koruyan bir tavır sergilemektedir. Powder Her Face operasında da yüzey ve derinlik metaforlarının yorumlayıcı sonuçlarına odaklanarak, müziği sosyal bir eleştiri aracı olarak nasıl işlevselleştirildiğini ortaya koymaktadır (Venn & Stoecker, 2022, s. 24). Aynı tavrı eserlerindeki karakterlerin içsel dünyasını ve çatışmalarında da kullanarak müzikal ifadeyi derinleştirmektedir. Örneğin, Powder Her Face operasında Düşes karakterinin zenginliğini ve çöküşünü hem vokal hatlar hem de orkestrasyon aracılığıyla işlediği görülmektedir.

Çağdaş Opera dramatik ve mizahi ifadeyi en yalın halde aktarmasıyla bilinmektedir. Adès'in de mizah, trajedi ve toplumsal eleştiriye bir arada kullanarak, eserlerinde yeni bir dramatik denge kurmayı hedeflediği görülmektedir. Powder Her Face, mizahi unsurlar ile ahlaki çöküşü aynı anda sahneye taşıyarak bu dengeyi izleyiciye sunmaktadır. Adès'in eserleri, geleneksel opera repertuarına alternatif bir yaklaşım hedeflemiştir. Powder Her Face operası, özellikle tabu ve skandal temalarını işlerken, müzik ve dramatik anlatının sınırlarını zorlar. Bununla birlikte, eserlerinde izleyiciyi pasif bir dinleyici olmaktan çıkarıp, aktif bir anlamlandırıcı konumuna taşıdığı gözlemlenmektedir. Adès'in bu çok katmanlı yaklaşımı, çağdaş opera repertuarının zenginleşmesine ve geniş bir estetik yelpazeye ulaşmasına öncülük etmektedir.

3. POSTMODERN OPERA ANLAYIŞINDA POWDER HER FACE

Thomas Adès ve Philip Hensher'in birlikte oluşturduğu Powder Her Face (1995), 1993 yılında Londra Pimlico'daki St George's Huzurevi'nde hayatını kaybeden Argyll Düşesi Margaret Whigham'ın skandallarla dolu yaşamını dramalize eden bir oda operasıdır (Mai, 2017, 60). Powder Her Face, bu yirminci yüzyıl fenomenini merkeze alarak Margaret Whigham'ın kamuya mal olmuş yaşamını tarihsel ve toplumsal bir eleştiri ekseninde yeniden yapılandırır. Üç perde, sekiz sahne ve bir sonsözden oluşan bu oda operası, dramatik ve yapısal özellikleriyle dikkat çekmektedir.

Eser, opera tarihinin femme fatale karakter tipine postmodern bir yorum getirerek bu figürün çok yönlü bir tasvirini sunmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte, opera yalnızca Düşes'in bireysel hikâyesini ele almakla kalmayarak; kadınlıkla ilgili farklı sorunlara da değinmekte, "farklı kadınların farklı ihtiyaç ve kaygılarına cevap veren ve kadınlar tarafından kendileri için tanımlanan bir feminizm çeşitliliğini" de temsil etmektedir (Gilligan, 1982). Operanın finali, Düşes'in toplumsal statüsünün çöküşü ve sosyete yaşamından kamuoyuna mal olmuş bir "kurban" figürüne dönüşümünü ironik bir biçimde vurgulamaktadır. Düşes'in sansasyonel yaşam tarzı, basın ve kamuoyu tarafından şöhrete aç, fesat bir toplumun mükemmel günah keçisi olarak hedef alınmasını sağlamıştır.

Adès'in eseri, oda operası formunu kullanarak, şarkıcılar ve seyirciler arasında samimi bir atmosfer yaratmayı hedeflemektedir. Bu halde konuşulanan sahne yapısı, karakterlerin toplumsal gözlem ve inceleme altında olduğu hissini güçlendirerek izleyiciye dramatik bir yakınlık yanılması sunmaktadır. Böylelikle Powder Her Face hem müzikal hem de dramaturjik olarak Düşes'in yaşamını bireysel bir trajediden çok, modern toplumun ahlaki çöküşüne ve medya kültürüne yönelik bir eleştiri aracı olarak yeniden yorumlamaktadır. Powder Her Face, 1990 yılında geçen, Argyll Düşesi'nin son on iki yıldır yaşadığı oteldeki son anlarına odaklanan bir giriş ve sonuç sahnesiyle çerçevelenmiştir. Opera, açılış sahnesinde, Düşes'in bir hizmetçi ve bir elektrikçi tarafından alaya alınması ve aşağılanması ile başlamaktadır. Bu başlangıç, Düşes'in toplumsal statüsündeki dramatik düşüşü ve yalnızlaşmasını vurgulamaktadır. Hikâye daha sonra 1934 yılına, Düşes'in Bay Freeling'den boşandığı ilk günlere geri döner. Bu sahne, yalnızca kadın kahramanın mutsuz evliliğinden kurtuluşunu ortaya koymaz, bu yenilikle birlikte, onun yeni bir başlangıç yapma umudunu ve Dük'ün yakında gelişine duyduğu beklentiyi de hissettirmektedir. Bu bağlamda, sahne, izleyiciyi Düşes'in hayatının sosyete içindeki ayrıcalıklı yaşam tarzıyla tanıştırtırken, aynı zamanda bu yaşamın altında yatan kırılabilirlik ve karmaşıklıkları ima etmektedir.

Operanın finali, Düşes'in toplumsal statüsünün çöküşü ve sosyete yaşamından kamuoyuna mal olmuş bir "kurban" figürüne dönüşümünü ironik bir biçimde vurgulamaktadır. Düşes'in sansasyonel yaşam tarzı, basın ve kamuoyu tarafından şöhrete aç, fesat bir toplumun mükemmel günah keçisi olarak hedef alınmasını sağlamıştır.

Thomas Adès'in 1995 yılında bestelediği Powder Her Face, postmodern opera anlayışının önemli bir örneği olarak öne çıkmaktadır. Postmodern opera, modernizmin estetik ve yapısal normlarına karşı geliştirilen bir tepki olarak; türlerin, üslupların ve ifadelerin özgürce bir araya getirildiği bir ifade biçimini temsil eder

(Hutcheon, 1988, 26). Bu bağlamda, Adès'in eseri, postmodern operanın belirgin unsurlarını müzikal ve tematik açıdan barındırmaktadır.

Argyll Düşesi Margaret Campbell'ın skandallarla dolu yaşamını konu alan bu eser, yalnızca konusuyla değil, aynı zamanda postmodernizmin ayırt edici özelliklerinden biri olan eklettik üslupla da çeşitli müzikal gelenekleri bir araya getirerek dönemler ve türler arasında serbest geçişler yapmaktadır. Eserde tango, caz, kabare ve modernist armoni gibi birbiriyle kontrast oluşturan üsluplar bir arada bulunur. Örneğin, kabare müziğinin ironik kullanımı, Düşes'in toplumsal eleştiri bağlamındaki alaycı temsilini güçlendirirken onun çelişkili kişiliğini müzikal olarak ifade etmektedir. Bunun yanında Powder Her Face, postmodern estetiğin bir başka önemli özelliği olan "kamp" yaklaşımını da içermektedir. Kamp, abartılı, stilize ve ironik bir anlatım biçimi olarak sosyal eleştiri ve kültürel sorgulama için güçlü bir araçtır (Sontag, 1964, 516). Adès, operasında Düşes'in yaşam tarzını ve toplumun ona karşı tutumunu kamp estetiğiyle dramatize etmekte, toplumsal sınıf ayrımını ve ahlak anlayışını sorgulamaktadır. Bu bağlamda, operanın, birey ve toplum arasındaki güç dinamiklerini tartışırken aynı zamanda medya kültürünün ahlaki çöküş üzerindeki etkisini ele aldığı görülmektedir.

Operanın dramatik yapısı, Düşes'in yaşamındaki anekdotların bir araya getirildiği bir kolaj şeklindedir. Lineer bir anlatım yerine, parçalı bir yapı benimsenmiştir. Bu da izleyicinin anlatıya farklı perspektiflerden yaklaşmasını sağlar ve operayı sadece bir biyografi olmaktan çıkararak toplumsal eleştirinin bir aracına dönüştürmektedir. Ayrıca, eserde kullanılan metinler ve müzikal referanslar, farklı dönemlere ve bağlamlara göndermelerde bulunarak eserin çok katmanlı yapısını desteklemektedir. Geleneksel operada merkezde yer alan kahramanlık ve trajedi unsurları, burada toplumsal eleştiri ve ironiye yer bırakılmaktadır. Eserde Adès'in müziği kullanım şekli ile Düşes'in skandallarla dolu hayatı, toplumsal normların ve ahlaki değerlerin sorgulanması için bir araç haline gelmiştir. Bu da opera alanında bir dönüşümün ana taşıyıcısı olmaktadır. Eserde kullanılan eklettik yapı, kamp estetiği, fragmantasyon ve metinlerarasılık gibi unsurlar aracılığıyla em bireysel hem de toplumsal düzeyde eleştirel bir anlatı sunan Powder Her Face'in, postmodern operanın sınırlarını tanımlayan ve bu türün özgün örneklerinden biri olarak kabul edilen bir yapıt olduğunu gözlemlemek mümkündür.

Şekil 2. Margaret Campbell, Duchesse d'Argyll (Stamma, t.y.)

4. POWDER HER FACE: SINIF, GÜÇ ve ÇÖKÜŞ

4.1. Sınıf

Powder Her Face'in tematik yapısı, İngiliz aristokrasisinin 20. yüzyılın ortasında yaşadığı yapısal ve kültürel dönüşümle doğrudan ilişkilidir. II. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da toplumsal ve ekonomik dinamikler köklü bir değişim geçirmiş, geleneksel feodal sınıf yapısı yerini hızla yükselen burjuva değerlerine bırakmaya başlamıştır (Hobsbawm, 1995, 287). Aristokrasi, uzun süre boyunca politik, ekonomik ve kültürel gücün sembolü olmuşsa da savaş sonrası dönemde bu sınıfın ekonomik dayanaklarının erozyona uğraması, gücün merkezîyetinin çözülmesi ve toplumda demokratik değerlerin yükselmesiyle birlikte aristokrasinin hâkimiyeti kırılmıştır. Adès, Powder Her Face operasında bu sınıfsal çözülme, bireysel bir yaşam öyküsünde simgesel olarak işler ve bir dönemin ihtişamının nasıl çürümeye dönüştüğünü estetik açıdan güçlü bir anlatımla izleyiciye sunar.

Operanın merkezindeki Argyll Düşesi, aristokrat bir figür olarak eski dünyanın görkemli temsilcilerinden biridir (Bell, 1988, 123). Ancak bu görkem, savaş sonrası modern toplumun değişen ahlaki, ekonomik ve medya odaklı yapısı karşısında sürdürülemez hale gelir. Düşes'in yaşamı, bir yandan aristokrasinin gösterişli ve lüks dünyasını gözler önüne sererken, diğer yandan bu dünyadaki çürümeyi ve yozlaşmayı ortaya çıkarır. Onun servet ve statüsü, kişisel özgürlüğü ve gücü ifade eden araçlar olsa da mahkeme sahnelerinde bu unsurlar birer "suç delili" haline gelir. Böylece Adès, Düşes'in skandallarını yalnızca bireysel bir ahlaki çöküş olarak değil, aristokrasinin değer sisteminin içsel tutarsızlıklarının ve çözülüşünün bir dışavurumu olarak işlemektedir.

Operanın mahkeme sahneleri, özellikle sembolik bir önem taşımaktadır. Bu sahnelerde Düşes'in cinsel yaşamı ve bireysel davranışları toplum önünde teşhir edilirken, aristokrasinin "saygınlık" ve "ahlak" gibi kavramlarla maskelenmiş çürümüş değerleri de ifşa edilmektedir. Adès'in müziği, bu sahnelerde grotesk ve abartılı bir tona bürünerek, sınıfsal çöküşün dramatik doğasını pekiştirir. Ritmik tekrarlar, ani geçişler ve müzikal parodi, aristokratik değerlerin trajik ve aynı zamanda gülünç yanlarını vurgulamaktadır. Bu müzikal dil, Düşes'in bireysel yıkımını yüceltmek yerine, onu bir "sembol" haline getirerek, çöküşün kolektif bir anlatıya dönüşmesini sağlar. Bununla birlikte, Powder Her Face yalnızca aristokrasinin maddi çöküşüne değil, aynı zamanda kültürel ve ideolojik bir dönüşüme de işaret eder. Düşes'in lüksle çevrili yaşamı, bir dönem ait olduğu sınıfın ihtişamını temsil ederken, onun medya tarafından parçalanmış itibarı, modern toplumda aristokrasinin artık geçmişe ait bir kalıntı olduğunu ortaya koymaktadır. Adès, operasında bu çatışmayı, zaman zaman barok estetiği ve modern unsurları bir arada kullanarak görsel ve işitsel bir anlatı oluşturur. Böylece aristokrasinin tarihsel çözülüşü estetik bir yıkım ve kültürel bir dönüşüm olarak sahnelenmektedir.

Powder Her Face, bireysel bir skandal hikâyesini aşarak, 20. yüzyıl İngiltere'sinin toplumsal yapısındaki dönüşümleri irdelemektedir. Argyll Düşesi'nin hikâyesi, aristokrasinin yozlaşmış yapısının ve savaş sonrası toplumda giderek marjinalleşen konumunun bir eleştirisi olarak okunmaktadır. Adès'in grotesk müzikal dili ve abartılı anlatım tarzı, bu çöküşün hem dramatik hem de kaçınılmaz doğasını izleyiciye hissettirmektedir.

4.2. Güç

Powder Her Face'in merkezinde, gücün farklı boyutları, özellikle cinsellik ve medya aracılığıyla temsilleri üzerine inşa edilmiş derin bir analitik yapı bulunmaktadır. Argyll Düşesi, sosyal statüsünü ve cinselliğini birer güç aracı olarak kullanarak, dönemin toplumsal normlarına ve ahlaki sınırlarına meydan okumaktadır. Ancak 1960'ların toplumsal yapısındaki dönüşüm, bu gücün anlamını ve etkisini tersine çevirir. Düşes'in cinselliği, başlangıçta bir özgürleşme aracı olarak görülebilecekken, medya tarafından ifşa edilerek ve mahkemede bir suç unsuru olarak yargılanarak, kontrol edilemez bir çöküşün simgesi haline gelmiştir. Bu dönüşüm, Adès'in operasındaki müzikal ve dramatik tekniklerle vurgulanır. Cinsellik, düşesin kişisel özgürlüğü ve gücünün bir yansıması olarak sahnelenirken, dönemin ahlaki ikiyüzlülüğünü de ortaya koymuştur. Erotizm, grotesk ve karikatürize edilmiş bir formda sunularak, cinselliğin toplumsal iktidar ve çöküş ile nasıl iç içe geçtiğini izleyiciye gösterir. Adès, müziği aracılığıyla düşesin kontrolsüzlüğünü, çöküşünü ve medyanın bu süreçteki rolünü ustaca işlemiştir. Cinselliğin aşırı biçimde vurgulanması, düşesin aristokratik prestijinin çöküşünü dramatize ederken, aynı zamanda dönemin medya sahtekârlığını ve ahlaki ikiyüzlülüğü de gözler önüne sermektedir.

Medyanın düşesin hayatına müdahalesi, modern dönemde gücün dönüşümünü simgelemektedir. Aristokrat bireyler, medya tarafından inşa edilen skandal figürlere dönüşmüşlerdir. Medya, bireyin özel yaşamını ifşa ederek, bu bireylerin "güçlü" imajlarını alt eder ve onların çöküşünü kamuoyuna sunar. Düşes'in çöküşü, bireysel bir yıkım değil, toplumsal bir dönüşümün de metaforu haline gelmiştir. Adès'in operası, bu

dönüşümü, medya ve cinsellik arasındaki ilişkiyi irdeleyerek ve düşesin mahkeme sahnelerinde yaşadığı dramı müzikal olarak yeniden canlandırarak açıklar. Bu bağlamda, Powder Her Face, dönemin medya manipülasyonlarına ve cinselliğin nasıl bir güç aracı olarak yeniden kodlandığına dair derin bir eleştiri sunmaktadır. Adès, cinsellik ve gücün modern toplumsal dinamiklerde nasıl bir karşılık bulduğunu müziğin diliyle keşfederken, Düşes'in düşüşünü sadece bireysel bir yıkım olarak değil, toplumsal normların ve değerlerin çözülüşü olarak da resmeder. Bu müzikal anlatı aristokratik değerlerini sorgularken, medya çağında bireylerin ve toplumların nasıl yeniden tanımlandığını açıklamaktadır.

4.3. Çöküş

Powder Her Face, Düşes'in bireysel çöküşünü aşan bir trajedi sunar. Adès'in operasında, Argyll Düşesi'nin çöküşü, aristokratik sınıfın çöküşünü temsil etmekte ve bu çöküş, dönemin toplumsal ve ekonomik değişimlerine paralel olarak şekillenmektedir. II. Dünya Savaşı sonrası dönemde, toplumsal yapılar köklü bir dönüşüm geçirmiştir. Geleneksel aristokratik sınıfın gücü, yükselen burjuvazinin etkisiyle zayıflamış ve bu sınıfın ihtişamı yerini yavaş yavaş yeni toplumsal dinamiklere bırakmaya başlamıştır. Düşes'in çöküşü, bu dönüşümün dramatik bir sembolüdür; onun yalnızlığı ve yoksulluğu, geçmişin çürümesini ve aristokrasinin yerini alan yeni toplumsal düzenin kaçınılmazlığını simgelemektedir. Adès'in operası, Düşes'in çöküşünü dramatik ve müzikal olarak işlerken, bu trajediyi görsel ve işitsel unsurlar aracılığıyla vurgulamıştır. Operanın final sahnesi, bu çöküşün en güçlü anlatımını sunar. Düşes, eski ihtişamlı günlerinden geriye kalan boş bir otel odasında, yalnız ve unutulmuş bir figür olarak varlık göstermektedir. Bu mekansal düzenleme, operanın temalarını görsel olarak pekiştirir ve Düşes'in çöküşünü sembolleştirir aristokratik prestij ve sosyal statüdeki düşüşünü, geçmişin göz kamaştırıcılığına rağmen onun çaresizliğini ve yoksulluğunu vurgular. Adès'in müziği burada, Düşes'in çöküşünü melankolik ama aynı zamanda ironik bir tonda işler. Müzikal anlatı, düşesin yalnızlığı ve geçmişten kopmuşluğunu derinleştirirken, operanın görsel unsurlarıyla birleşerek çöküşün kaçınılmazlığını izleyiciye hissettirmektedir. Bu bağlamda, Adès'in müzikal dilindeki ironik ve melankolik tonlar, Düşes'in trajedisini daha da zenginleştirir. Çöküş, yalnızca bireysel bir yıkım olarak değil, aynı zamanda sınıfsal bir çözülme ve dönemin toplumsal değişimlerinin bir metaforu olarak sunulmuştur. Düşes'in boş bir otel odasında yalnız bir figür olarak betimlenmesi, aristokratik sınıfın geçmişten gelen değerlerinin çöküşünü ve bu değerlerin artık çağdaş topluma nasıl entegre olmadığını anlatmaktadır. Adès, müziği aracılığıyla, bu toplumsal dönüşümün ve çöküşün getirdiği acıyı ve ironiyi güçlü bir şekilde izleyiciye sunmaktadır.

Powder Her Face operası sınıf, güç ve çöküş temalarını ustaca birleştirerek, 20. yüzyıl İngiltere'sindeki toplumsal dönüşümü bireysel bir trajedi üzerinden yansıtmaktadır. Adès, abartılı ve grotesk bir üslup kullanarak, aristokrasinin çürümüş değerlerini, medyanın gücünü ve bireysel yıkımı eleştirmektedir. Operanın merkezindeki Argyll Düşesi, sadece bir skandal figürü değil, bir dönemin sonunun ve yeni bir çağın başlangıcının trajik bir sembolü olarak vücut bulmuştur.

5. SONUÇ

Thomas Adès'in Powder Her Face operası, 20. yüzyılın ortalarında Avrupa'da yaşanan toplumsal, ekonomik ve kültürel dönüşümlerin etkilerini derinlemesine işleyen bir eserdir. Bu dönem, geleneksel aristokratik sınıfın çöküşü ve yükselen burjuvazinin güçlenmesiyle karakterize olarak bilinmektedir. Adès'in operası, bu dönemin toplumsal dinamiklerini ve sınıfsal değişimlerini dramatik bir şekilde izleyiciye buluşturmuştur. Argyll Düşesi'nin çöküşü, yalnızca bireysel bir trajedi değil, aynı zamanda aristokratik değerlerin ve sınıfsal ayrıcalıkların hızla aşındığı bir dönemin simgesi olarak kabul edilmiştir.

Operada Düşes'in çöküşü, 1960'ların toplumsal ve kültürel değişimlerine paralel olarak ele alınır. Bu yıllar, II. Dünya Savaşı'nın ardından ekonomik refahın artışıyla birlikte, eski sınıfsal düzenin hızla zayıfladığı ve yeni toplumsal normların şekillendiği bir dönemdir. Adès, operasında bu dönüşümü müzikal anlatı ile işlerken, cinsellik ve medya gibi gücün değişen araçlarını kullanmıştır. Düşes'in cinselliği, bir zamanlar aristokratik gücün simgesi olarak sunulurken, 1960'ların ahlaki değerleri altında bir "suç" imgesi olarak değerlendirilir hale gelmiştir. Aynı şekilde, medya da Düşes'in özel yaşamını teşhir ederek, eski aristokratik gücün modern toplumdaki düşüşünü hızlandırmıştır.

Operanın final sahnesi, bu tarihsel çöküşü mekân faktöründen de yaralanarak güçlü bir metafor olarak sunmuştur. Düşes'in eski ihtişamlı günlerinden geriye kalan yalnız bir otel odasında, geçmişin çürümesi ve aristokrasinin modern toplum içinde nasıl anlamını kaybettiği gözler önüne serilmektedir. Adès'in müziği, bu çöküşün trajedisini hem melankolik hem de ironik bir tonda işlemiştir. Bu bağlamda, operanın görsel ve işitsel unsurları, sınıfın ve gücün tarihsel olarak nasıl değiştiğini, aristokratik prestij ve sosyal statünün hızla çözülmesini etkili bir biçimde izleyiciye sunmaktadır.

Sanatın içinden geçtiği dönemin tarihsel ve sosyolojik etkilerinden ayrı düşünülemediği gerçeği temel alındığında Adès'in, sınıfın ve gücün dönüşümünü toplumsal bağlama oturtarak, 20. yüzyılın ortalarında Avrupa'daki değişen toplumsal dinamiklerin opera sanatında nasıl temsil edildiğine sunduğu eserin dramatik ve müzikal yapısı, bu dönüşümün acılarını ve ironik sonuçlarını izleyiciye güçlü bir biçimde aktarmaktadır.

KAYNAKÇA

- Bell, G. (1988). *British Theatre Between the Wars*. London: Faber and Faber
- Belling, H. (2010). *Thinking Irrational / Thomas Adès and New Rhythms*. Royal College of Music.
- Gilligan, C. (1982). *In a Different Voice: Psychological Theory and Women's Development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hobsbawm, E. (1995), *The Age of Extremes: The Short Twentieth Century, 1914-1991*. Abacus Book, UK
- Hutcheon, L. (1988). *A Poetics of Postmodernism: History, Theory, Fiction*. Routledge.
- Irishtimes (t.y.). <https://www.irishtimes.com/culture/music/2024/09/02/thomas-ades-on-simon-rattle-he-really-does-have-a-composers-understanding/>
- Mai, C. (2017). *A Femme Fatale Exposed: An analytical reading of Thomas Adès and Philip Hensher's Powder Her Face*. The 2nd World Conference on Humanities and Social Sciences.
- Sontag, S. (1964). *Notes on "Camp"*. Partisan Review, 31(4), 515–530.
- Stamma (t.y.). <https://stamma.org/news/stammering-very-british-scandal>
- Stoecker, P. (2018). *Review of Edward Venn, Thomas Adès: Asyla, Routledge, 2017*. *Intégral* 32. 69–75.
- Taruskin, R. (2008). *A Surrealist Composer Comes to the Rescue of Modernism*. In *The Danger of Music and Other Anti-Utopian Essays*. University of California Press, 144-152, Berkeley
- Venn, E. & Stoecker, P. (2022). *Thomas Adès Studies*. Cambridge University Press. USA.